

LATVIJAS REPUBLIKAS
SAEIMA

■ Saeimas nams

Latvijas Republikas Saeima

Latvija ir neatkarīga demokrātiska republika, un valsts suverēnā vara pieder Latvijas tautai. Saeima sastāv no 100 tautas priekšstāvjiem – deputātiem. Svarīgākie Saeimas darbības noteikumi ir ietverti Latvijas Republikas pamatlikumā – Satversmē, bet iekšējās darbības un kārtības noteikšanai Saeima izstrādājusi sev kārtības rullī.

Saeimu ievēl uz četriem gadiem vispārīgās, vienlīdzīgās, tiešās, aizklātās un proporcionālās vēlēšanās. Tiesības vēlēt Saeimu ir pilntiesīgiem Latvijas pilsoņiem, kuri vēlēšanu dienā ir sasnieguši 18 gadu vecumu.

Saeimā var ievēlēt pilntiesīgu Latvijas pilsoni, kurš vēlēšanu dienā ir vecāks par 21 gadu. Saeimas locekļa pilnvaras iegūst Saeimā ievēlēta persona, ja tā Saeimas sēdē dod svinīgu solījumu.

Saeimas darbu vada Saeimas Prezidijs, ko savu pilnvaru laika sākumā ievēl Saeima. Prezidijs sastāv no pieciem deputātiem – Saeimas priekšsēdētāja, viņa diviem biedriem, sekretāra un sekretāra biedra.

Saeimas komisijas strādā noteiktā likumdošanas jomā vai pilda citus uzdevumus, piemēram, vērtē publisko izdevumu pamatotību, izskata ētikas pārkāpumus vai vērtē Latvijas nacionālās pozīcijas Eiropas Savienības jautājumos.

Saskaņā ar Saeimas kārtības rullī Saeimā darbojas 16 komisijas.

Ne mazāk kā pieci vienas politiskās partijas vai viena nosaukuma deputātu kandidātu saraksta deputāti var izveidot frakciju. Ja kāds deputāts izstājas no frakcijas, viņš nezaudē deputāta mandātu un turpmāk tiek uzskatīts par pie frakcijām nepiederošu deputātu. Frakcijas var apvienoties politiskajos blokos.

Lai noskaidrotu un saskaņotu frakciju un politisko bloku darbību un taktiku Saeimā un komisijās, kā arī izlemtu lietas, ko neregulē Saeimas kārtības rullis, tiek izveidota Frakciju padome. Tās sastāvā ietilpst Saeimas Prezidijs un pa vienam deputātam no katras frakcijas un katra politiskā bloka.

Saeimas darbs ir organizēts sesijās. Gadā ir trīs kārtējās sesijas: rudens, ziemas un pavasara sesija, bet kārtējo sesiju starplaikā var sasaukt ārkārtas sesiju. Saeimas kārtējās sēdes parasti notiek reizi nedēļā – ceturtdienās. Saeimas sēdes un atbildēm uz deputātu jautājumiem veltītās sēdes tiešraidē pārraida radio, un tās var vērot Saeimas tīmekļvietnē, kā arī parlamenta Facebook kontā. Saeimas kārtības rullī ir noteikts, ka ar ne mazāk kā divu trešdaļu klātesošo deputātu balsu vairākumu Saeima var nolemt noturēt arī aizklātu Saeimas sēdi, bet tas līdz šim vēl nekad nav noticis.

Saeimas darba valoda ir latviešu valoda.

Likumdošana

Saeimai ir vairākas funkcijas, bet tās galvenais uzdevums ir pieņemt likumus. Saeimai likumprojektus var iesniegt Valsts prezidents, Ministru kabinets, Saeimas komisijas, ne mazāk kā pieci Saeimas deputāti un ne mazāk kā viena desmitā daļa vēlētāju. Saeimai ir tiesības arī grozīt Satversmi. Aktīvākās un plašākās diskusijas par likumiem notiek tieši Saeimas komisijās, kas sagatavo izskatīšanai lietas, kuras tiek apspriestas Saeimas sēdēs.

Valsts budžeta pieņemšana

Saeima katru gadu lemj par valsts izdevumu un ienākumu budžetu. Budžeta projektu Saeimai iesniedz valdība, un balsojums par valsts budžetu ir faktiski arī balsojums par uzticību valdībai, jo, noraidot valdības iesniegto budžeta projektu, tai tiek izteikta neuzticība. Par valsts budžetu un ar to saistītajiem jautājumiem parasti Saeimas sēdēs ir visilgākās debātes.

Pēc budžeta gada beigām Ministru kabinets iesniedz Saeimai apstiprināšanai pārskatu par valsts budžeta izpildi.

Kontroles funkcija

Saeima veic valdības ikdienas darba parlamentāro kontroli, un valdība kopumā un katrs ministrs atsevišķi ir politiski atbildīgi Saeimas priekšā. ►

■ Saeimas sēde

Ministru prezidents reizi gadā Saeimas sēdē ziņo par Ministru kabineta paveikto un iecerēto darbību. Saeimā notiek ikgadējās ārpolitikas debātes, kas pulcē dažādus ārlietu ekspertus. Tāpat arī tiesībsargs reizi gadā Saeimas sēdē ziņo par Tiesībsarga biroja darbu.

Saeimā tiek rīkotas arī atbildēm uz deputātu jautājumiem veltītas sēdes, kurās Saeimas deputāti uzdod jautājumus Ministru prezidentam, Ministru kabineta locekļiem vai Latvijas Bankas prezidentam par šo amatpersonu kompetencē esošajām lietām.

Ja Saeimas deputāti nav apmierināti ar kādas nozares darbu, valdībai var tikt iesniegts pieprasījums. Saeima, atbalstot šo pieprasījumu, var pieņemt lēmumu par neuzticības izteikšanu attiecīgajam Ministru kabineta loceklim vai valdībai kopumā. Arī Saeimas komisijām ir tiesības pieprasīt to darbam vajadzīgās ziņas un paskaidrojumus gan no atsevišķiem ministriem un viņiem padotām iestādēm, gan no pašvaldību iestādēm un attiecīgās amatpersonas uzaicināt uz komisijas sēdēm paskaidrojumu sniegšanai.

Saeimas parlamentārās izmeklēšanas komisijām, kuras izveido īpašos gadījumos, pieaicinot lietpratējus, ir tiesības izdarīt revīzijas valdības, pašvaldību un privātajās iestādēs un uzņēmumos, ja tie tieši vai netieši saņem valsts pabalstus, kredītus vai pasūtījumus vai piedalās

valsts vai pašvaldību īpašuma privatizācijā. Tāpat parlamentārās izmeklēšanas komisijām ir tiesības atbilstoši Saeimas noteiktajam uzdevumam izsaukt un noprotināt privātpersonas.

Amatpersonu apstiprināšana

Saeima atklāti ievēlē, apstiprina, iecel, atbrīvo vai atlaiž no amata vairākas valsts amatpersonas, piemēram, Valsts prezidentu, ģenerālprokuroru, Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja priekšnieku, Latvijas Bankas prezidentu, Nacionālās elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomes locekļus, Satversmes aizsardzības biroja direktoru, tiesnešus, tiesībsargu un valsts kontrolieri.

Lai valdība sāktu pildīt pienākumus, tai nepieciešama Saeimas uzticība. Valdības vadītāja amata kandidātu izvēlas Valsts prezidents. Saeima balso par uzticību izveidotajai valdībai pēc tam, kad topošais Ministru prezidents ziņo Saeimai par savas valdības iecerēto darbību.

Starptautiskā darbība

Visiem starptautiskajiem līgumiem, kuri regulē likumdošanas ceļā izšķiramus jautājumus, nepieciešams Saeimas apstiprinājums.

Līdztekus darbam Saeimas sēdēs, komisijās un frakcijās deputāti tiek arī ar citu valstu amatpersonām un delegācijām. Saeima ir starptautisko

parlamentāro organizāciju dalībniece, kā arī aktīvi sadarbojas ar citu valstu parlamentiem.

Saeimas darbinieki

Saeimā kopumā ir aptuveni 550 darbinieku, tostarp deputātu darbību nodrošina Saeimas Administrācijas struktūrvienības, Juridiskais birojs, Starpparlamentu attiecību birojs, Sabiedrisko attiecību birojs, Analītiskais dienests un komisiju konsultanti. ■